

bus , animalibus , vegetantibus ; Purgationis repetitae per Hellebori nigri folia ; Spiritus sulphuris per campanam ; Spiritus florum rorismarini ; Virtutis attrahentis Spiritus ex sano corpore Juvenis ut in Artephio ; animalium longaeavorum , aut saepe iterum renovantium partes ; figillatorum planetarum vitam producentium.

1066. Neque methodo tamen vel optima vitam in numerosos adeo annos protrahi posse , ut Chemicis Adepti spem faciunt , ullo modo verisimile fit : imo suis redarguuntur ubique omnes hi experimentis.

Θ Ε Ρ Α Π Ε Υ Τ Ι Κ Η .

1067. **U**ltima haec pars Institutionum Medicarum docet praecepta generalia , quae tradunt quomodo in ipsa curatione aegrorum Medicus absolvere queat quatuor haec munera , 1. conservare vitam. 2. tollere causas morbi. 3. auferre ipsum morbum. 4. abigere effectus morbi praesentes.

1068. Ut quatuor haec (1067.) perficiantur , corpus aegri arte mutari debet ; quare requiruntur instrumenta , quorum applicatorum efficaciam mutationes necessariae his peragendis excitentur ; illa autem vocantur
Au-

Auxilia , Remedia Juvantia , vel Medica-
menta.

1069. Haec autem remedia sunt appli-
canda unicuique aegro singulari ita, ut in
eo fiat mutatio necessaria (1068.); quare
Medicus scire debet primò , quidnam in eo de-
beat mutare , atque deinde quibus auxiliis ad
haec uti ; ideòque & nosse debet effectus ,
qui ab applicatis his in hoc aegro sequuntur ;
quae ambo tantum potest discere ex iis ,
quae in hoc aegrotante ipsi innotescunt ita
certò per sensus , aut per accuratum ratio-
cinium , ut inde perspiciat actionem quae-
sitam , & auxilia.

1070. Ipsum illud , quidcunque demum
fit , quod sic deprehensum in aegro men-
tem Medici ita instruit (1069.) , vocatur
Indicans ; sed intellectus Indicantis in Me-
dico natus appellatur Indicatio ; Id verò ,
quod cognoscitur agendum , dici solet In-
dicatum.

1071. Indicans (1070.) proinde poterit
esse omne id , quod cognoscitur in Aegro ,
vel circà eum , praesens , praeteritum , fu-
turum , ita , ut hanc cognitionem (1069.)
pariat ; quare id ipsum multiplex inveni-
tur.

1072. Tamen omne id (1071.) revoca-
ri potest 1. ad vitam in Aegro superstitem ,
ejus causas , naturam , sequelas , gradus. 2. ad
mor-

morbum in eo praesentem, ejus causas, indolam, sequelas, symptomata.

1073. Etenim ex omnibus his (1072.) discit Medicus 1. quid sit agendum, ut servetur vita praesens; ut reficiatur labefactata; ut illa tollantur, quae vitam destruere, vel imminuere, possent. 2. quatenam sint eligenda huic operi instrumenta, quomodo haec adaptari, applicari, certo ordine, & tempore, debeant.

1074. Illa tandem pars Therapeutices, quae tradit regulas, quarum demonstratione deteguntur Indicantia (1070.), & Indicata (1073.), vocatur Methodus Medendi. Cujus jam sequitur brevissimum compendium.

METHODUS MEDENDI.

1075. **I**N omni aegro vita superest, tum causa vitae, ejusque effectus; vocantur hae Res Naturales, res secundum Naturam, & saepe Natura ipsa.

1076. Quum verò vita semper agat, erunt in Aegro superstites aliquae actiones, quae & sanitatem prius comitabantur, & ideo possunt censerì reliquiae sanitatis prioris, effectusque vitae praesentis, quae nomine Virium donari possunt.

1077.

1077. Quae ritè examinatae deprehenduntur pendere à motu humorum per vasa superstite; qualiscunque ille fuerit.

1078. Ille autem reductus ad minima possibilia, saltem adhuc ponit circularem motum humorum per cor, pulmones, cerebellum; in quo consistit ergò vis minima vitae; quae etiam variis gradibus augeri inde potest.

1079. Patet quidem evidentissimè haec (1075. ad 1079.) Medico deprehensa, & cognita, in aegro, requirere sui conservacionem, atque restitutionem in integrum. Quae cognitio etiam appellatur Indicatio Vitalis, vel Conservatoria.

1080. Causa cognita morbi indicat correctionem, vel ablationem, sui. Censetur causa prior effecto; ideoque indicatio haec vocatur προφυλακτική, vel Praeservatoria, utpote eradicatione causae morbum futurum praeventens.

1081. Morbus verò ipse perspectus indicat sublationem sui. Quae indicatio vocatur Curatoria vel θεραπευτική.

1082. Symptomata denique cognita, si dant plus periculi, vel molestiae quam ut curatio eorum queat differri eousque, donec morbus, unde pendent, sanatus sit, indicant sui mitigationem, & curationem singularem; diciturque haec Indicatio

catio Urgens , vel Mitigatoria , aut Palliativa.

1083. Unde jam constat non posse indicari bene agenda , & actura , nisi cognitâ prius Vitâ , hujus causâ , statu , viribus , effectis , tum & perspecto prius morbo , ejus causâ , statu , viribus , effectis.

1084. Item indicari prius quid agendum sit , deinde autem per quae , quâ dosi , conditione , tempore , ordine , &c.

1085. Quum verô omnia haec (1083.) , singula sint in uno , eodemque , aegro , ita ut singula quaeque singulare quid indicent agendum , atque etiam dictent singularia auxilia adhibenda esse , accidit saepe , ut unum horum aliud quid indicet , quam quidem aliud , imô quandoque requirat contrarium quid agendum , aut oppositum remedium , quam quod requirebat alterum indicans . Hinc itaque nata est utilis illa , & celebris doctrina Indicantis , contraindicantis ; repugnantis , permittentis ; coindicantis , correputantis ; quae sanè ex dictis facillimè intelligitur.

1086. Quando itaque contingit contraria hujusmodi (1085.) simul occurrere Medico , praestô sunt Axiomata Medica , quae determinant , quid eligendum sit ex dubiis , itaque tollunt aliter hinc orituram difficultatem : primaria sunt.

1. Quidquid indicat in aegro, id petit con-
servationem, vel ablationem, sui.
2. Quidquid in aegro deprehenditur se-
cundum naturam, id conservationem sui sem-
per requirit.
3. Quidquid in aegro deprehenditur con-
trâ naturam, id ablationem sui jubet.
4. Constat iis, quibus nutritur, corpus.
5. Similibus conservanda similia.
6. Causa curans per remedia morbos est
Vita superstes, & propria cuique temperies,
illâ deficiente iners medela.
7. Ergo ubi aequè urget Indicatio vitalis,
& simul alia quaelibet, erit tum semper sa-
tisfaciendum priori.
8. Sed ubi indicatio impar simul urget,
tum semper erit satisfaciendum maximae.
9. Juvantia, & nocentia, praecipuè in-
dicant.
10. Contraria tolluntur contrariis.
11. Natura gaudet consuetis, aegrè fert
insolita quaeque.
12. In maximis malis citò, & semel, ten-
tanda summa remedia.
13. In mitiori malo sensim, & repetendo,
landa remedia leniora.

INDICATIO VITALIS.

1087. **V**itae conditio cognoscitur per-
spectis ejus Viribus.

1088. Hae innotescunt per effecta in ae-
gro edita.

1089. Quae sunt exercitationes supersti-
tes functionum adhuc permanentium.

1090. Hae autem sunt propulsiones humo-
rum per vasa, & viscera.

1091. In quibus ergo requiritur copia de-
bita humoris apti, & hujus per ipsa vasa actio
continuata.

1092. Vasorum actio unicè pendet à con-
tractione illâ fibrarum, quâ hae ab humore
transfluente distractae, & in arcus distentae,
se accurtant, in lineas rectas disponunt,
versus axin suae cavitatis accedunt, humo-
res propellunt contentos: adeoque hae sunt
propriè vires vasorum variè determinandae
pro figurâ illorum.

1093. Patet autem has requirere vim ela-
sticam, & contractilem, fibrae, quae reni-
tatur suae distractioni.

1094. Atque simul exigunt in majorum
vasorum membranis vasculosis influxum hu-
moris tenuissimi acti in vascula minima ner-
vosa, & in alia, alternè ad pulsum humorum
crassiorum per vasa maxima.

CARDIACA, ET DIAETA AEGROTI.

1095. **Q**uum verò Cor sit causa princeps omnium illorum motuum, unde Vires Vitales aestimantur, hinc auxilia indicationi vitali satisficientia jure quodam vocantur Cardiaca, licet soli cordi proximè non inserviant.

1096. Varia quidem haec esse invenies, sed tamen reduci posse, & debere, ad aliquas classes; nempe 1. Nonnulla restituunt in corpore copiam requisitam humoris sani, vel illi quam proximi (1091.). 2. Alia autem infundunt fibrosae compagi vires roboratas, atque conciliant iis requisitam elasticitatem (1092. 1093.). 3. Et quaedam augent copiam, & motum humoris nervosi, ut repletis vasculis minimis roborentur vasa tam majora, quam minora (1094.). 4. Denique ultima stimulant fibras motrices, atque sic movent vasa inertia, & humores stagnantes.

1097. Ad primam ergo horum classem (1096. 1.). refero liquores, qui sunt 1. Praediti facultate nutriendi corpus ipsius aegri. Et 2. Ita praeparati prius, ut non indigeant his motibus manducationis, digestionis gastricae, atque intestinalis, qui in aegris debili-

bilibus, & exhaustis, vel deficiunt, vel nimis tardè operantur. 3. Ex tali materiè constant, quae sponte suâ non putrescat facilè, dum scilicet deficit vis expellens satis citò, quia debiles jam sunt actiones viscerum; aut dum in corpore assumtis admiscetur aliquid humoris morborum & saepe putrefacti, saliva, bilis, aliudve quodcunque fuerit. 4. Et denique ne sint talis indolis, quae similis humoribus in aegroto corpore forte morborum, eorum malignitatem, sicque causam saepe morbi foveat, augeat, ejusve symptomata excitet.

1098. Tale Cardiacum (1097.) indicatur dandum à defectu virium unâ cum signis exinanitorum vasorum quibuscunque.

1099. Materies autem singularis in hoc Cardiaco requisita cognoscitur, si Medicus primò noverit accuratè indolem propriam humoris vitiosi, qui in aegro praedominans peccat; tum enim eligenda est ea materies Cardiaci, quae opposita sit illi detecto vitio: haec autem doctrina jam tradita habetur in Semeioticis (909. ad 920.).

1100. Ergò, ubi humores vergunt in naturam alcalinam (725. 757. 911.), tum materies cardiaca haec (1096. 1. 1097.) optimè petitur 1. Ex decocto bene maturato feminum frumentaceorum lenissime prius quodammodò tostorum, cum aquâ purâ longâ

coctione praeparatorum, ut fiat inde ptisana levior, flos meracior, vel cremor paulo spissior, aut puls crassior, Graecorum; aut ex similibus praeparatis ex micâ panis cum aquâ, ut sunt panadae, vel panatellae, Italorum, variâ pariter spissitate differentes; vel Brittannorum, & Germanorum, talia facta ex avenâ celeberrimo usu laudatissima: inserviunt his omnia semina frumentacea, & leguminosa, sic praeparata (1034. 1. 2. & 53. parte priore), & emulcta, vel decocta, amygdalarum, pistachiorum, papaverini seminis &c. 2. Ex fructibus bene maturis, gratis, acidodulcibus, maximè succulentis, recentibus, aut in saccharo conditis, vel in gelatinam versis, cum aquâ coctis, & cum pauxillo panis incocti deinde praeparatis: talia hic apta sunt poma acidula, vinosa; Cydonia matura; Aurantia Indiae occidentalis, & Lusitaniae; pyra acidula, vinosa; Persica; Armeniaca; pruna matura, ficcata, Gallica, Hispanica, Damascena, acidodulcia; Cerasa; Mora; Uvae, Uvae passae; Ribesia; Rubi fructus; Baccae vitis Ideae, Sambuci, Ebuli; Fraga; &c. 3. Ex fructibus, pulposis, molli-
bus, similiter diuturna coctione in aquâ resolutis, atque deinde condimento sapidiore gratioribus redditis; cui apta censentur operi poma, Cucumeres, Cucurbitae, Melones
&

Cinarae car-
andis, ac-
ryba; Cich-
corzonerae,
pectant. 5.
lorum; eja-
ac acidum
lia.

1101. Q
delectis, pr
ocasio ad
ur ab aetate
buto, causâ
urione ep
naribus, car
que circa 2

1102. S
725.) d
Cardiaca
ex familia
unque salu
niores diut
aquâ resolu
lanciam, co
ciatis diffi
que ex hi
tubentur.
piscorum.
1103. In
icrum omni

& Cinaræ capita. 4. Ex oleribus lacteis, blandis, acidulis; Brassica rubra; Rapa; Intyba; Cichorea; Portulacae; Acetosae; Scorzoneræ, Tragopogona; Sisara; huc spectant. 5. Lac animalium folis herbis pastorum; ejus serum; lac defloratum; flos, lac acidum; lac ebutyratum, & similia.

1101. Quorum quidem omnium (1100.) delectus, praeparatio, condimentum, copia, occasio adhibendi, ordo offerendi, indicantur ab aetate, sexu, temperie, victu consueto, causâ, morbo ipso, statu morbi, duratione ejus praeteritâ & futurâ; symptomatibus, anni tempore, coelo, & similibus, quae circa aegrum adsunt.

1102. Si autem indoles acida (912. 760. 725.) deprehenditur praedominari, tum Cardiaca haec (1096. 1097.) petenda sunt ex familiâ animalium (1034. 5.) quorumcunque salubrium: quorum tum partes firmiores diuturnâ, sed levi, coctione cum aquâ resolvuntur in jus tenue, meracius, gelatinam, consummatum, vario gradu tenacitatis differentia: ova eô referuntur: & quae ex his binis variâ compositione nata habentur. Optima hîc quae aliis animalibus pascuntur.

1103. In usu eorum (1102.) observanda iterum omnia, quae modò recensita (1101.).

1104. Si muriatica acrimonia praeest (913. 760.), conveniunt descripta (1000. 1102.) falis condimento orba.

1105. Ubi autem peccat oleosum acre (761. 762. 765.), eadem (1104.) dempto oleo, & pinguibus, dilutiora profunt.

1106. Quin etiam facilè apparet, quibus utendum sit in temperie nimis fluidâ, aut crassâ, humorum: quum praestô sit materies in recensitis modô (1100. 1101. 1102. 1103.) ad hosce casus apta.

1107. Ad Classẽ alteram Cardiacorum (1096. 2.) censentur pertinere illa, quae
1. Fibrillis nimis flaccidis vasorum applicant partes illas, quae adhaerescences iis, eas rigidiores reddunt: qualia sunt omnia, in quibus moderata virtus adstringens laudatur; quae sunt inprimis poma, & pyra, austriuscula, Cydonia, Punica; fructus leniter acerbi, corni, arbuti, mespili, omnis Myrobalani, glans quercina, Berberis, Myrti, Acaciae, Rosae, Sorbi, Hypocystidis; Herbae, Pentaphylla, Tormentillae, Lappatha, Plantago, Portulaca, Pimpinella, Bistorta, &c.; Flores Granatorum, Rosarum; Cortices Granatorum, Peruviani, Tamarisci, Radicum Capparidis, Myrobalanorum; Succus Acaciae, Pruni Sylvestris, Omphacii, Mastiche, Tus, sanguis Draconis, Lacca, vina Austera; Terrestria,
vel

vel Metallica, Boli, Rubricae, Cretae, Alumina, Vitriola, Chalybs. 2. Quae fibras corporis resolutas à se mutuò vi austerâ compingunt in unam molem, qualia sunt omnia praecedentia, sed imprimis quae valde acerbâ deprehenduntur; ut sunt vegetantia & fossilia austerissima; fructus immaturi, vitriola calcinata, ossa acriter calcinata. Imprimis si juventur illa motu frictionis. &c.

1108. Indicantur talia (1107.) necessaria esse tum, quando adest magna debilitas in toto corpore, unâ cum pallore, frigidity, torpore, colluvie serosâ, flacciditate corporis notabili.

1109. Sed in exhibendis iis prudens requiritur cautela petenda maximè ex jam dictis (1101.); sed praecipuè tamen ex consideratione certi experimenti hujus, quo sciimus austera in primas vias nimis, in interiores difficulter, agere.

1110. Classis autem tertia Cardiacorum (1096. 3.) videtur consistere imprimis in subtilissimâ parte animalium sanorum, juniorum, vegetorum, derivatâ copiose in corpus debile ex defectu hujus: fieri id videtur 1. Inspirando exhalationes ex iis emanantes, dum fomenti instar applicantur corpori aegro. 2. Sugendo lac ex ipsis uberibus. 3. Primo jure decocti carnis clauso vase parati as-

sumendo. 4. Vaporibus odoratis, blandis, ut Croci, Jasmini, Citrii, Aurantii, Melissae, & similium. 5. Vino fragranti, lim-pido, suavi, fatis volatili, & mobili.

IIII. Cardiaca haec necessaria sciuntur, quando cognoscuntur vires deficere, simul-que apparent evidentia signa languoris ad omnes motus musculares, simulque valde impediuntur exercitia sensuum, inprimis ve-rô si tum simul cernuntur signa clara humo-rum crassiorum per reliqua vasa. Hinc & alia intelliguntur.

IIII2. Ultima tandem classis Cardiacorum (1096. 4.) multiplex profectô admo-dum invenitur, quae ideô in varias subdivi-di debet doctrinae facilioris ergô. 1. Itaque sunt Succii recentès omnium illorum fru-ctuum, in quibus gratus, acidulus, pene-trans; sapor, atque reficiens, suavis, fra-grans, odor, inest, simulque aliqua vis nu-triendi. Primarii sunt Aurantiorum tam a-cidorum, quam dulcium, inprimis Curassa-vicorum; Granatorum maturorum; Pomo-rum fragrantium vinosorum; Ananas; Me-lonum; Ceraforum sapidissimorum; Frago-rum; Mororum; Baccarum Rubi Idaei; Uvae odoratae; Ribesiorum nigrorum; Prunorum acidulorum; malorum Armenia-corum, Persicorum; & multa similia: quae in ficcâ, calidâ, debilitate sunt optima sti-mu-

mulantia. 2. Huc spectant odores diffusi vegetantium odoratorum, quorum suaveolentia est. α . Lenis, & fere unicuique tolerabilis, ut habentur Cortices Arantiorum, Citrionum, Limoniorum; Flores Borraginis, Betonicae, Botryos, Buglossi, Croci, Jasmini, Liliorum, Ladani, Melissae, Melisophylli, Myrti, Philadelphiae, Sambuci, Sassafras, Hyacinthi tuberosi, Radicis Rhodiae, &c. vel β . Acrior & calidior, ut in Abrotano, Absinthio, Amomo, Agallocho, Anetho, Angelicâ, Aniso, Artemisiâ, Acoro, Cypero, Calaminthâ, Chamaepiti, Cumino, Chaerophyllo, Caro, Coriandro, Caryophyllis, Cinnamomo, Cardamomo, Dictamno, Galangâ, Hyssopo; Imperatoriâ, Junipero, Lavendulâ, Lauro, Macere, Menthâ, Majoranâ, Maro, Mastichinâ, nuce Myristicâ, Ocymo, Pullegio, Rutâ, Sabinâ, Salviâ, Serpillo, Thymo, Zingiberi &c. quo & Gummi Ferulacea, & alia, reducuntur, Ammoniacum, Bdellium, Elemi, Galbanum, Myrrha, Opopanax, Olibanum, Sagapenum, Asa foetida, Camphora, Styrax, Liquidambar. 3. Odores quidem planè singulares in multis mirificas stimulationes producentes, ut inveniuntur in Ambaro, Benzoino, Castoreo, Moscho, Styrace tam ficcâ quam liquidâ, Zibethâ. 4. Ex his omnibus intra
cor-

corpus receptis, ibique agentibus. 5. Numerosa hic est series eorum, quae volatili, tenui, acri, stimulante, vi praedita nervos mirè afficiunt, & reduci queunt α . Ad acida, ut sunt vina, & aceta, tam simplicia, quam aromatica facta. β . Ad spirituosam dicta, ut sunt omnes Spiritus vegetabiles fermentatione parati simplices, vel Aromatum odoribus repleti. γ . Spiritus Alcalinos volatiles simplices, aut unitos Alcoholi, aut & oleis Aromatum. δ . Olea aromatum stillatitia, vel pressa. ϵ . Denique composita ex his innumerabilia pro arbitrio artificis, quo epithemata, linimenta, potus medicati, suffimenta pertinent: ut & huc referas aquas stillatitias aromaticas simplices, compositas; balsama odorata arte facta simplicia, composita; Elaeo-sacchara varia; Confectiones cardiacas nomen à primario accipientes; Spiritus aromaticos, oleosos, compositos, cardiacos; Sales, volatiles oleosos, aromaticos, spirituosos, admodum varios; Tincturas cum alcohole paratas ex fragrantissimis quibusque aromatibus: & multa similia pro cujusque genio inventa.

1113. In usu horum omnium (1112.) maximâ cautelâ opus: data enim in corpore, ubi humores haerent in vasis non dispositis ad facilem liquidorum transmissionem, excitant motum, qui tendit in destructionem

ci-

1111. Indica

1112. Indica

1113. Indica

1114. Indica

1115. Indica

1116. Indica

1117. Indica

1118. Indica

1119. Indica

1120. Indica

1121. Indica

1122. Indica

1123. Indica

1124. Indica

1125. Indica

citam. Itaque iterum attendendum ad omnes cautelas datas (1101.).

1114. Indicatur hoc genus Cardiacorum (1112.) à defectu motus circularis liquidorum orto ex solâ inertîâ fibrarum unâ cum humoribus blandis, vasisque transmittendo aptis: quaenam verò singularis species eligenda sit, docemur considerata indole mali peccantis, & Cardiaci adhibendi.

1115. Quin etiam patet simul jam actum esse de victu aegri ad curationem morbi requisito (1097. ad 1115.).

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

1116. **M**orborum causae ad (797. ad 801.) accuratè cognitae per sua signa (871. ad 1012) indicant sui ablationem, si ergo in partibus firmis haerere considerantur, requirunt ablationem destruentis, vel laedentis, externi, aut adunationem partium morbosè separatarum, vel separationem partium morbosè unitarum, aut ablationem superflui, vel denique supplementum deficientis.

1117. Indicantia haec (1116.) occurrentia in partibus majoribus, & sensibilibus, requirunt Chirurgiam, quae tota occupatur, ut per suas operationes manu artifice peractas,

actas, vel per sua remedia applicata, haec quinque dicta peragat. Ut videri potest apud optimos in his Auctores, Paracum, Hildanum, Solingen, Dionis, &c.

1118. Si verò in interioribus haeserint eadem (1116.), aliis remediis, licet in operatione ultimâ similibus, sunt oppugnanda: inter quae quum Venena sint primaria, primò de his agendum erit.

A N T I Δ O T A.

1119. **V**enena velocia (796.) ingesta, vel applicata (744. I. 4.), causae morborum factae vi propria, vel corruptione prius inductâ partibus infectis, indicant. 1. Causae venenatae ablationem. 2. Veneni jam suscepti, vel inevitabiliter suscipiendi, correctionem. 3. Aut ejus expulsionem ex corpore. 4. Mitigationem symptomatum. 5. Munionem corporis contrâ vim ingerendi, vel applicandi, Veneni.

1120. Causa venenum spargens, atque communicans corpori, vel atmosphaerae immiscens miasmata, vel corpori jam applicata illi miasmata inspirans, si sensibilis est & cognita, facile aufertur. 1. α. Tollendo rem venenatam, & quidem inprimis eam flammis vivis, magnisque, comburendo. β. Aërem

corrigendo, qui
e optime fit vapor
mfarum, vel calid
m habet vim ven
este, calidus, at
is, conducunt fur
pulveris pyri: in
venatis, spuri od
rum oleorum. y
pando, renovand
tum; inprimis
accensos transmitti
l. Eum fugiendo,
notum aborum tr
vel corrigendo, id
corpore jam inge
est.

1121. Venen
corrigitur applic
nates reddere
noceat corpori.

1122. Quae 1.
vix notantur nisi
vix possent nisi pe
2. In aliis deprehe
vix explicanda, et
effecta in aliis no
denique in quibus
quod sunt, cum
cillime praevidetur.